

Тема: Філософія марксизму.

План.

- 1. Умови і передумови виникнення марксистської філософії.***
- 2. Основні ідеї нового філософського світогляду.***

Філософія марксизму створена Карлом Марксом (1818 – 1883) та Фрідріхом Енгельсом (1820 – 1895). Чи є вона витвором геніального розуму своїх творців, чи вона є породженням епохи ? Які причини її виникнення?.

Марксизм, котрий виник у 50-х роках ХІХ століття є радикальною соціально-політичною, економічною та філософською теорією, що увібрала в себе досягнення у розвитку економіки, політики, соціології, науки і філософії того часу.

Виникнення філософії марксизму – закономірний результат історичного розвитку. Вона була підготовлена відповідними соціально- економічними умовами, а також відповідними природничонауковими і філософськими передумовами.

Соціально-економічні умови.

Конкретними історичними та соціально-економічними передумовами марксизму були:

утвердження буржуазних суспільних відносин; формування пролетаріату як класу, вихід його на арену політичної боротьби; потреба робітничого класу в усвідомленні своєї ролі.

До середини ХІХ століття капіталізм прийшов на зміну феодализму в багатьох країнах Європи. Становлення капіталізму визвало велике піднесення виробництва, бурхливий розвиток техніки, науки і культури. Капіталізм породив і клас, покликаний покінчити з капіталістичним ладом і здійснити соціальні перетворення. Таким класом є пролетаріат.

Класові суперечності при капіталізмі суттєво загострюються. Свідченням цьому є ряд відкритих виступів пролетаріїв проти буржуазії. Постають французькі робітники в Ліоні, Сілезькі ткачі в Німеччині, широко розгортається чартистський робітничий рух в Англії. Робітники вимагають поліпшення умов праці, підвищення заробітної плати, зменшення робочого дня. Проте їх виступи носили в той час неорганізований, стихійний характер. Робітники ще не розуміли мети за яку потрібно боротися, не знали істинних, ефективних шляхів і засобів боротьби із своїми класовими ворогами. Все це заважало пролетарському руху і не давало йому можливості розраховувати на успіх. Виникла гостра необхідність в науковій теорії, яка дала б можливість пролетаріату пізнати закони суспільного розвитку. зрозуміти свою роль як творця нового суспільства.

Таким чином, сам розвиток пролетарського руху поставив перед наукою задачу великої ваги – створити революційну теорію, викувати для пролетаріату ідейну зброю в його боротьбі проти капіталізму. Карл Маркс і

Фрідріх Енгельс створили революційну теорію-марксизм, складовою частиною і теоретичною основою якого є марксистська філософія – діалектичний та історичний матеріалізм.

Природничо наукові передумови.

Виникнення марксистської філософії було підготовлено і всім ходом розвитку природознавства. Природознавство у ХІХ столітті розвивається надзвичайно швидко. Воно вже перестає бути наукою збираючою факти, досліджуючою окремі явища, а перетворюється в теоретичну науку, яка прагне пояснити ці факти, встановити зв'язок між ними. На зміну метафізиці в природознавство проникають ідеї єдності і розвитку світу.

Особливо велике значення в формуванні і обґрунтуванні діалектико-матеріалістичних поглядів на природу мали три великі відкриття в природознавстві: відкриття закону збереження і перетворення енергії, вчення про клітинну будову живих організмів і еволюційна теорія Ч. Дарвіна.

Після цих відкриттів стало ясно, що попередній метод усвідомлення дійсності – метафізика – став поступатися новій концепції – діалектиці.

Ідейно-теоретичні джерела марксизму.

Теоретичними джерелами марксизму стали: німецька класична філософія (Г. Гегель, Л. Фейєрбах); англійська політична економія (Ад. Сміт, Д. Рикардо); соціально-політичне вчення французьких та англійських соціалістів (А. Сен-Сімон, Ш. Фурє, Р. Оуен).

Поряд з досягненнями природничих наук велике значення в формуванні марксистського світогляду мали і успіхи філософської думки того часу. Створюючи діалектичний та історичний матеріалізм, Маркс і Енгельс глибоко вивчили історію філософії і використали все те краще, що набула філософська думка за багато віків свого розвитку. Безпосереднім теоретичним джерелом філософії марксизму явилась німецька класична філософія ХІХ ст., і перш за все філософія Гегеля і Фейєрбаха.

Створивши діалектичний та історичний матеріалізм, Маркс і Енгельс здійснили переворот в філософії.

3. Основні ідеї нового філософського світогляду.

Вияснити суть перевороту здійсненого марксизмом в філософії, - це означає встановити, що нового внесли Маркс і Енгельс в філософію, відшукати якісні відмінності марксистської філософії попередніх її філософських систем.

В чому ж принципова новизна філософії марксизму ?

Перш за все в тому, що вона відрізняється від філософських систем минулого своєю ***класовою природою, роллю всуспільному житті.***

Марксистська філософія вперше стала світоглядом пригніченого класу, відображала інтереси пролетаріату. Робітничий клас знайшов у марксистській філософії свою духовну зброю. Марксистська філософія знайшла в особі робітничого класу свого матеріального носія.

Роль філософії в суспільному розвитку різко зростає. Оволодівши масами, вона перетворилась у велику матеріальну силу. «Філософи лише різним чином пояснювали світ, а справа полягає в тому, щоб змінити його» - так характеризує цю важливу особливість діалектичного та історичного матеріалізму.

Важливим вираженням принципової новизни марксистської філософії є **досягнення органічної єдності матеріалізму та діалектики**.

Історія філософії показує, що діалектика і матеріалізм виникли задовго до появи марксизму. Про те, суттєвим недоліком попередньої філософії було те, що матеріалізм і діалектика в ній були відірвані одне від одного. Гегель був діалектиком, але не матеріалістом, Фейєрбах – матеріалістом, але не діалектиком. Тільки Маркс і Енгельс подолали розрив між діалектикою і матеріалізмом і досягли їх органічної єдності в одному діалектико-матеріалістичному світогляді. В цьому одна з найбільш важливих особливостей марксистської філософії, які якісно відрізняють її від попередніх філософських систем.

Виникнення марксизму означало **корінний переворот у поглядах на суспільство**.

Філософи до Маркса розуміли розвиток суспільства ідеалістично: рушійні сили цього розвитку вони вбачали в ідеях людей, в їх свідомості. Маркс і Енгельс протиставили ідеалістичним поглядам матеріалістичне розуміння історії. Вперше вони поставили і правильно вирішили основне питання філософії – питання про відношення мислення до буття стосовно суспільства. Вони неспростовно довели, що не суспільна свідомість людей визначає їх буття, а, навпаки, суспільне буття, і перш за все виробництво матеріальних благ, визначає суспільну свідомість, що розвиток суспільства залежить перш за все від матеріальних причин, а не ідей, побажань і намірів людей. В результаті історія суспільства стала розумітись не як хаотичне нагромадження явищ, а як закономірний, природно необхідний процес зміни одних нищих способів виробництва іншими, вищими, при тому було доведено, що зміна ця відбувається не випадково, а по об'єктивним, незалежним від волі і свідомості людей законам.

І, насамкінець, останнє міркування стосовно марксизму і марксистської філософії, їх трагедії.

Трагедія ця полягає в утопізмі, нездійсненності ряду положень марксизму і марксистської філософії, які не витримали перевірки суспільною практикою, а саме: про всесвітньоісторичну місію пролетаріату як могільщика капіталізму; про соціалізм і комунізм як початок справжньої історії людства; про повну і остаточну перемогу соціалізму і т.д.

Найбільше деформацій зазнали економічна й соціальна теорії. Разом з тим більшість положень діалектичного матеріалізму продовжують виконувати велику методологічну й пізнавальну роль. Серед них теорія пізнання, зокрема вчення про практику, істину, роль діалектичного методу (основні принципи діалектики, закони, категорії тощо), місце і роль діалектичної логіки, її основні вимоги.

